

PERHEOIKEUS JA LAPSEN ASEMA

Kuusankosken lukio/

Päivi Parkkonen

LAINSÄÄDÄNTÖ

- ▶ Avioliittolaki Si 201 – 234/1929
- ▶ Avioliittoasetus Si 203 – 820/1987
- ▶ Isyyslaki Si 210 – 700/1975
- ▶ Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta Si 217 – 361/1983
- ▶ Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 26/2011

Juridisesti avoliitto on avoin liitto ilman keskinäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia.

- Ei yhteistä nimeä
 - yli 5v yhdessä/yhteinen lapsi => voi hakea oikeutta yhteiseen nimeen.
- Ei elatusvelvollisuutta
- Omaisuuden nimiperiaate (ei avio-oikeutta, ei ositusta)
- Yhteisomistusolettama pätee
- Kuolleen puolison omaisuuden saavat hänen perillisensä.
- Ei lesken asumissuojaa, eikä leskeneläkettä
- Voidaan laatia omaisuuden erottelukirja.
- Yli 5v kestäneissä suhteissa/jos yhteinen lapsi => laki suojaa omaisuuden jaossa, voi hakea hyvitystä
- **Vaikuttaa moniin KELA:n maksamiin tukiin**

Lasten asema on juridisesti sama, jos isyys tunnustettu/selvitetty

- Äiti lapsen huoltaja ellei isyyttä vahvisteta

AVIOLIITTO (ERI SUKUPUOLTA/SAMAA SUKUPUOLTA)

Avio-oikeus. (kuolema/ero -> omaisuuden ositus, tasinko s.52)

- Avioehto. (sopimus, jolla rajoitetaan avio-oikeutta. Kirjallinen, todistajat, rekisteröinti)
- Testamentin tekijä/lahjan antaja voi rajata avio-oikeuden pois.
- Tuomioistuimien voi kohtuullistaa ositusta (pitkä/lyhyt liitto)

Yhdenvertaisuus

Omaisuuden erillisvallinnan periaate.
Nimiperiaate. Yhteisomistusolettama

Elatusvelkavastuu – velkojen erillisyyden periaate. (rahalaina ei voi olla elatusvelkaa)

Elatusvelvollisuus (puolisot)

Vallintarajoitus (koti, irtaimisto, työvälineet)

Puolisot voivat itsenäisesti päättää omasta työssäkäynnistään tai yhteiskunnallisesta aktiivisuudestaan.

Kykynsä mukaan on huolehdittava perheen elatuksesta ja toimia perheen hyväksi.

**AVIOLIITON
EDELLYTYKSET
JA SOLMIMINEN**

Avioliiton esteet:

- alaikäisyys (Alle 18-v. OIKMIN poikkeusluvalla)
- Vajaavaltaisuus (täysi-ikäiset, eivät ilman edunvalvojan lupaa)
- lähisukulaisuus
- Voimassa oleva avioliitto
- Ottolapsi – vanhempi -suhde

SOLMIMINEN: vihkimällä (siviili tai kirkollinen)

- määrämuotoinen kaksipuolinen oikeustoimi
 - yhtä aikaa paikalla ”läsnä”
 - ”tahdon” vastaus
 - Todistajat (2, 15v. täyttänyttä)

SUKUNIMI AVIOLIITOSSA

- **Oma sukunimi** - Jari Mäki, Sanna Joki
- **Yhteinen sukunimi** - Jari ja Sanna Mäki, yhteinen sukunimi, joka ei ole kummankaan entinen nimi esim. Jari ja Sanna Tirva
- **Yhdistelmänimi:**
 - Jari Mäki ja Sanna Joki-Mäki tai
 - Jari Mäki-Joki ja Sanna Joki
- **Lasten nimenä yhteinen nimi tai puolisot sopivat**, jos molemmat ovat säilyttäneet omansa. **Kaikilla samassa avioliitossa syntyneillä lapsilla sama sukunimi.**

AVIOERO

- ▶ Ei vaadita perustetta.
- ▶ Haetaan yksin/yhdessä.
- ▶ Menettelytapa:
 - Erohakemus käräjäoikeuden kansliaan.
 - Mukaan sopimus lasten huollosta.
 - Puolen vuoden harkinta-aika alkaa.
 - Uusi hakemus avioeron tuomitsemiseen 6–12 kk:n kuluessa.
 - Ero tulee voimaan.
 - Sopimusositus tai käräjäoikeuden määräämä pesänselvittäjä (osituslaskelma, osituskirja, omaisuuden jako)
 - Avioero ilman harkinta-aikaa = jos yli 2v asumusero -> väestörekisteriote

AVIOERON YHTEYDESSÄ KÄSITELLÄÄN:

Arvioerohakemuksen käsittelyn yhteydessä voidaan esittää vaatimus seuraavista/tai erillinen oikeudenkäynti.

- Yhteiselämän lopettaminen (asumisjärjestelyt)
- Lapsen huolto, asuminen ja tapaaminen
 - Voi tehdä erillisen sopimuksen sosiaalitoimessa
- Elatusapu lapselle tai puolisolle
- Pesänjakaja osituksen toteuttamiseksi (ellei sopimusjako)

OMAISUUDEN OSITUS AVIOERO/KUOLEMA:

- ▶ **Avio-oikeus ½ yhteisestä omaisuudesta**
 - ▶ Avioehdolla voi rajoittaa avio-oikeutta.
- ▶ **Tehdään osituslaskelma**
- **Tasinko**
 - Kiinteän omaisuuden (asunto, kesämökki, auto jne.) jakamisesta puoliset sopivat keskenään.
 - Tasingon saa aina maksaa rahana.
 - lesken ei tarvitse maksaa tasinkoa kuolinpesälle
 - mahdollinen sovittelu
- **Sopimusositus vs. toimitusositus** (riitaisa, KäO pesänjakaja)
- Testamentin tekijän/lahjan antajan mahdollisuus rajoittaa avio-oikeutta
- Omaisuuden jaon kohtuullistaminen käräjäoikeudessa

LAPSEN ASEMA (KPL 8):

- ▶ YK:n lapsen oikeuksien sopimus.
 - ▶ Lapsen oikeuksien ensisijaisuuden periaate.
- ▶ Alle 18-vuotias => lapsi, täytyy olla vähintään 1 huoltaja.
 - ▶ Huoltaja vastaa lapsen tasapainoisesta kehityksestä ja hyvinvoinnista (perustarpeet).
Lapsen huolto => hyvä hoito, kasvatus, valvonta ja huolenpito, taipumuksiaan vastaava koulutus
 - ▶ Lapsella on oltava edunvalvoja
 - ▶ huoltaja = edunvalvoja (omaisuus, talous)
 - ▶ Tuomioistuim voi määrätä huoltajan/edunvalvojan
 - ▶ Lasta ei saa alistaa tai kohdella loukkaavasti eikä kurittaa fyysisesti
 - ▶ Huoltaja päättää: nimi, asuinpaikka, uskonto, terveydenhuolto, koulutus sekä arkeen liittyvät asiat = ruoka, harrastukset.
 - ▶ Huoltajalla on oikeus saada tietoonsa viranomaiselta lastaan koskevia asioita (koulunkäynti, terveydentila)
- ▶ Isyys
 - ▶ Avioliitossa **isyysolettama**: aviomies = isä
 - ▶ avoliitossa:
 - ▶ **isyyn tunnistaminen** (neuvola/lastenvalvoja selvittää)
 - ▶ **isyyn vahvistaminen** isyyskanne KäO -> tuomio
 - Isyyden vahvistaminen on tärkeä oikeustoimi (oikeudellinen suhde syntyy, tapaaminen, elatus, perintö, perhe-eläke, sukunimi)
 - ellei isyyttä vahvisteta: äiti yksinhuoltaja ja yksin vastuussa lapsesta
- ▶ Vanhempien huolto päättyy kun lapsi täyttää 18-vuotta, elatusvelvollisuus voi jatkua esim. koulutuksen osalta.

25-49-vuotias voi adoptoida

- Yksin
- Yhdessä aviopuolison kanssa
- Myös samaa sukupuolta olevat voivat adoptoida
- Voi adoptoida myös täysi-ikäisen

Asema vastaa biologisen lapsen asemaa

- Elatus, huoltajuus, perintö
- Adoptiota ei voida purkaa
- Adoptiolapsi ei peri biologisia vanhempiaan

Vrt. sijaisvanhemmuus

LAPSEN NIMI

- Etunimi (laaja vapaus, NimiL)
 - 1-4
 - Ei lapselle haitallista nimeä
 - Vakiintunut nimikäytäntö
 - Tytön/pojan nimet
 - Ei samaa etunimeä sisaruksille
 - Etunimeä voi vaihtaa kerran maksutta (Digi- ja väestötietovirasto)
- Sukunimi
 - Automaattisuus – harkinta
 - Perheen yhteinen sukunimi automaattisesti
 - Jos aviopuolisoilla eri sukunimi, voivat päättää
 - Avioliiton ulkopuolinen lapsi voi saada isän sukunimen, jos isyys vahvistetaan.
 - Ellei sukunimestä päästä sopimukseen – lapsi saa äidin sukunimen

LAPSEN ASEMA EROSSA:

- ▶ **Huoltajuus, elatus, tapaamisoikeus**
 - ▶ Yhteishuolto/yksinhuolto
 - ▶ Elatusapu/elatustuki (Kela)
 - ▶ Lapsen oikeus tavata molempia huoltajia (vrt. vieraannuttaminen)
- ▶ **Sovitaa yhdessä, lastenvalvojan on hyvä vahvistaa sopimukset; riitaiset tapaukset KäO – tuomio.**
 - ▶ Tarvittaessa KäO tuomio tapaamisoikeudesta voidaan toimeenpanna pakkokeinoin (poliisi)
 - ▶ 12-vuotiaan lapsen mielipide
 - ▶ Jos elatusapua ei makseta, vahvistetun sopimuksen solmineet voivat saada elatustukea Kelalta (Kela perii elatusvelvolliselta)

